

Gorelik, O. M. *Proizvodstvennyy menedzhment: priniatie i realizatsiia upravlencheskikh resheniy* [Production management: adoption and implementation of management decisions]. Moscow: KNORUS, 2007.

"International Standard Industrial Classification of All Economic Activities ISIC Rev. 3.1." <http://unstats.un.org/unsd/statcom/doc02/isic.pdf>

Johansson, B., and Sudzina, F. "Erp systems implementation : factors influencing selection of a specific approach?" http://220.227.161.86/24178comp_isca_p6finalnew_cp7.pdf

Jakupovic, A., Pavlic, M., and Fertal, K. "Analysis and Classification of ERP Producers by Business Operations" *Journal of Computing and Information Technology – CIT* 17, no. 3 (2009): 239-258.

"Mezhdunarodnaia standartnaia otraslevaia klassifikatsiia vsekh vidov ekonomicheskoy deiatelnosti (MSOK)" [International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISIC)]. http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/seriesm_4rev3_1r.pdf

УДК 338.45:620.9.004.18(043.3)

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

ПРИПОТЕНЬ В. Ю.

УДК 338.45:620.9.004.18(043.3)

Припотень В. Ю. Формування інформаційної бази за результатами оцінювання еколого-економічної безпеки промислового підприємства

У статті запропоновано підхід до формування інформаційної бази за результатами оцінювання еколого-економічної безпеки промислового підприємства, використання якого дозволяє оцінювати рівень загроз еколого-економічній безпеці промислового підприємства та зіставляти величину можливих втрат від еколого-економічного ризику з граничними рівнями зон ризику. Доведено, що підхід до формування інформаційної бази за результатами оцінювання еколого-економічної безпеки промислового підприємства є базою для прийняття рішень з визначення напрямків поліпшення еколого-економічної безпеки за рахунок ідентифікації еколого-економічного стану промислового підприємства, що дозволяє при найефективнішому використанні ресурсів забезпечити збалансоване природокористування та підвищення прибутковості промислового підприємства.

Ключові слова: інформаційна база, еколого-економічна безпека промислового підприємства, екологічний менеджмент.

Табл.: 2. **Бібл.:** 8.

Припотень Володимир Юрійович – кандидат економічних наук, доцент, докторант, кафедра економічної кібернетики, Донецький національний університет (вул. Університетська, 24, Донецьк, 83001, Україна)

E-mail: og105@rambler.ru

УДК 338.45:620.9.004.18(043.3)

UDC 338.45:620.9.004.18(043.3)

Припотень В. Ю. Формирование информационной базы по результатам оценивания эколого-экономической безопасности промышленного предприятия

В статье предложен подход к формированию информационной базы по результатам оценивания эколого-экономической безопасности промышленного предприятия, использование которого позволяет оценить уровень угроз эколого-экономической безопасности промышленного предприятия и сопоставлять величину возможных потерь от реализации эколого-экономического риска с граничными уровнями зон риска. Доказано, что подход к формированию информационной базы по результатам оценивания эколого-экономической безопасности промышленного предприятия является базой для принятия решений, определяющих направления улучшения эколого-экономической безопасности за счет идентификации эколого-экономического состояния промышленного предприятия, что позволяет при наиболее эффективном использовании ресурсов обеспечить сбалансированное природопользование и увеличение прибыли промышленного предприятия.

Ключевые слова: информационная база, эколого-экономическая безопасность промышленного предприятия, экологический менеджмент.

Табл.: 2. **Библ.:** 8.

Припотень Владимир Юрьевич – кандидат экономических наук, доцент, докторант, кафедра экономической кибернетики, Донецкий национальный университет (ул. Университетская, 24, Донецк, 83001, Украина)

E-mail: og105@rambler.ru

Prypoten V. Y. Formation of the Information Base by Results of Assessment of Ecological and Economic Security of an Industrial Enterprise

The article offers an approach to formation of an information base by results of assessment of ecological and economic security of an industrial enterprise, using which allows assessment of the level of threats of ecological and economic security of an industrial enterprise and compare the volume of possible losses from realisation of the ecological and economic risk with the boundary levels of risk zones. It proves that the approach to formation of the information base by results of assessment of the ecological and economic security of an industrial enterprise is a basis for making decisions that determine directions of improvement of the ecological and economic security by means of identification of the ecological and economic state of an industrial enterprise, which allows ensuring a balanced use of nature management and increase of profit of an industrial enterprise along with the most efficient use of resources.

Key words: information base, ecological and economic security of an industrial enterprise, ecological management.

Tabl.: 2. **Bibl.:** 8.

Prypoten Volodymyr Yu. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, Department of Economic Cybernetics, Donetsk National University (vul. Universytetska, 24, Donetsk, 83001, Ukraine)

E-mail: og105@rambler.ru

Стабільний розвиток економіки України залежить від розвитку стратегічно важливих її галузей. При цьому суттєве значення мають підприємства, що створюють стратегічно важливі види продукції, від діяльності яких, у свою чергу, залежить розвиток

споживачів, галузей, підприємств. Обмеженість підходів до розвитку промислових підприємств, заснованих на використанні тільки матеріальних ресурсів і технологій, вимагає розробки нових підходів забезпечення сталого розвитку, що ґрунтуються на нематеріальних перевагах

та які складають сукупність унікальних особливостей та можливостей підприємства. Підсумковим результатом нових підходів має стати підвищення еколого-економічної безпеки підприємств, що займають значущі позиції як на національному, так і на світових ринках.

Аналіз існуючих проблем екологічної безпеки та досліджень з розробки та впровадження технічних рішень щодо зменшення шкідливого впливу на людину та довкілля дозволяє констатувати, що найбільшу екологічну небезпеку в Україні спричиняють відходи промислового виробництва, що обумовлено структурою української економіки та її експортом.

Дослідження економічних передумов забезпечення зниження екологічного навантаження приводить до висновку, що модель національної спеціалізації, що діє, не лише не є чинником виправлення положення в екологічній сфері, а, навпаки, – посилює в Україні несприятливі екологічні умови. Виходом з такого становища має стати пошук нових підходів до такої інтеграції екологічної безпеки та подальшого промислового розвитку, при якому б забезпечувалось збалансованість природокористування при ефективному використанні ресурсів з метою запобігання економічним загрозам діяльності підприємства. Звідси одним із найважливіших завдань є включення питань екологізації в науково-технологічну та економічну політику підприємств. Для цього необхідно створити відповідний інформаційний механізм управління еколого-економічною безпекою промислового підприємства, якій має враховувати екологічні й інноваційні ризики в проектах та керувати ними. Формування інформаційної бази за результатами оцінювання еколого-економічної безпеки промислового підприємства доцільно проводити за результатами моніторингу екологічного менеджменту промислового підприємства, під яким розуміється комплексна система спостережень, контролю, оцінки та прогнозу зміни стану внутрішніх керуючих і технічних систем підприємства в контексті відповідності державним і власним природоохоронним стандартам і нормативам [1 – 3].

Теоретичними та практичними питаннями у сфері формування інформаційної бази за результатами оцінювання еколого-економічної безпеки промислового підприємства займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких необхідно виділити праці [1, 3, 4]. Проте проведений аналіз показав, що більшість як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, що досліджували дану проблему, не приділили досить уваги формуванню відповідного інструментарію розвитку еколого-економічної безпеки.

Звідси *метою* написання статті є формування інформаційної бази за результатами оцінювання еколого-економічної безпеки промислового підприємства.

Успішна діяльність підприємства залежить від швидкості виявлення причин негативного впливу зовнішнього і внутрішнього середовища й адекватності реагування на ці причини. Складеними елементами системи контролю за станом навколишнього природного середовища є моніторинг і оцінка ризику від забруднення навколишнього природного середовища. У ході оцінки ризику проводиться визначення завдання

шкоди здоров'ю та добробуту населення. Ці функції виконують відповідні контролюючі служби підприємства й органи, як державні, так і громадські [2, 4, 5].

Через велику кількість заходів із забезпечення еколого-економічної безпеки середніх і великих промислових підприємств доцільно роботу з їх виконання поділити на дві основні групи: аналітична робота та контроль. Для використання основних функцій еколого-економічної безпеки на підприємстві служба забезпечення еколого-економічної безпеки повинна сформувати власну систему моніторингу найбільш значимих еколого-економічних явищ та подій. Для своєчасного виявлення проблем підприємства, прогнозування і змін умов зовнішнього середовища, адекватності й ефективності менеджменту, оцінки внутрішніх змін, що відбуваються в структурі промислових процесів підприємства, здійснюється моніторинг. Для забезпечення спеціальної оцінки стану навколишнього природного середовища й промислових об'єктів проводиться екологічний моніторинг. У Положенні «Про державну систему моніторингу навколишнього природного середовища» відзначається, що державний моніторинг навколишнього природного середовища – це система спостережень, збору, обробки, передачі, збереження й аналізу інформації про стан навколишнього природного середовища, прогнозування його змін і розробка науково обґрунтованих рекомендацій для розробки управлінських рішень.

Об'єктом моніторингу екологічного менеджменту, за результатами якого формується інформаційна база оцінювання еколого-економічної безпеки промислового підприємства, є внутрішнє середовище підприємства, промислові процеси, управління персоналом і комунікативним зв'язком, інновації, інформаційне забезпечення і вплив підприємства на навколишнє природне середовище. На основі даних моніторингу екологічного менеджменту розробляють прогнози подальшої зміни показників, за якими ведуться спостереження, і приймають рішення щодо поліпшення виробничої, інноваційної, фінансової та інших сфер, що визначають стан екологічного менеджменту на підприємстві [1, 3, 5].

Метою моніторингу екологічного менеджменту є спостереження за складовими внутрішнього середовища підприємства, що впливають на стан екологічного менеджменту для розробки управлінських рішень з поліпшення стану екологічного менеджменту, виконання внутрішніх і зовнішніх екологічних нормативів і стандартів підприємства.

Завдання моніторингу екологічного менеджменту [2, 4]:

- ✦ спостереження за параметрами сфер екологічного менеджменту;
- ✦ спостереження за технічними системами антропогенного впливу;
- ✦ підготовка аналітичної інформації для прийняття управлінських рішень на основі оцінки стану екологічного менеджменту;
- ✦ спостереження за станом природного середовища на підприємстві.

Моніторинг екологічного менеджменту забезпечує широке охоплення багатьох чинників внутрішнього середовища, що сприяє збору достатніх даних для виявлення причин і джерел сформованого стану, і розробки на основі їхнього аналізу управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення організації екологічного менеджменту та зниження антропогенного впливу підприємства на навколишнє природне середовище [2, 3, 4].

Вимір контрольних показників дозволяє установити, наскільки вдалося дотриматися встановлених державних галузевих і нормативних екологічних стандартів, виявити ступінь досліджуваних елементів сучасним вимогам, провести комплексний аналіз досліджуваних сфер. Для ефективності швидкість, частота і точність моніторингу зіставляється з масштабами діяльності промислового підприємства.

Моніторинг екологічного менеджменту орієнтований, у першу чергу, на виявлення особливо небезпечних явищ і надзвичайних екологічних ситуацій на промислових підприємствах. Така орієнтація зумовлена тим, що екологічні, економічні й соціальні втрати пов'язані насамперед із надзвичайними подіями: пожежами, аваріями на виробництвах тощо. Запобігання їм має більший ефект. До відносно ординарних подій екологічні системи пристосовані й можуть впоратися з такими впливами за рахунок саморегуляції. На підставі даних моніторингу на промисловому підприємстві розробляються і готуються нові проекти й пропозиції, спрямовані на вдосконалювання екологічного менеджменту.

Переваги моніторингу екологічного менеджменту для промислового підприємства полягають у [6, 7]:

- ✦ зниженні експлуатаційних витрат за рахунок зниження плати за природні ресурси та забруднення (відповідно до вимог природоохоронного законодавства);
- ✦ збільшенні прибутку промислового підприємства внаслідок вищих цін на екологічно чисту продукцію, оскільки природоохоронне законодавство багатьох країн передбачає введення цінової надбавки на екологічно чисту продукцію;
- ✦ збільшенні прибутку завдяки підвищенню конкурентоспроможності виробів, що відповідають екологічним характеристикам.

Щодо переваг забезпечення економічної безпеки промислового підприємства то, недивлячись на те, що ряд авторів відзначають у своїх роботах і дослідженнях [1, 7, 8], що єдності поглядів на проблеми економічної безпеки промислового підприємства не існує, усі вони сходяться в тому, що найважливіший аспект забезпечення економічної безпеки полягає в підвищенні платоспроможності промислових підприємств, ліквідності їх оборотних коштів з метою максимізації прибутків. Тобто переваги фінансування заходів економічної безпеки промислового підприємства мають бути виражені через підвищення прибутків.

Відправним пунктом розробки заходів з поліпшення еколого-економічної безпеки промислового підприємства є оцінка його існуючого стану, оскільки без наявності адекватного уявлення щодо реальної ситуа-

ції вдосконалення існуючих механізмів або ж розробка принципово нових неможлива.

Процедура формування інформаційної бази за результатами оцінювання еколого-економічної безпеки промислового підприємства складається з таких етапів [1, 5]:

- ✦ проведення еколого-економічного аудиту підприємства;
- ✦ оцінка стану екологічного менеджменту підприємства;
- ✦ аналіз здобутих даних;
- ✦ прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення екологічного менеджменту;
- ✦ планування і впровадження змін на промислових підприємствах.

Відповідно до показників з оцінювання загроз еколого-економічної безпеки вихідні дані для формування інформаційної бази за результатами оцінювання еколого-економічного рівня загроз реалізації завдань і місії промислового підприємства наведено в *табл. 1*.

Запропонований підхід до визначення рівня загроз еколого-економічній безпеці промислового підприємства наведено в *табл. 2*.

Таким чином, запропонований підхід до формування інформаційної бази за результатами оцінювання еколого-економічної безпеки промислового підприємства дозволяє оцінити загрози втрати ресурсів, зниження доходів чи збільшення витрат суб'єктів господарчого процесу внаслідок його екодеструктивного впливу, тобто в цьому випадку можна говорити про зниження еколого-економічних ризиків.

Для градації параметрів оцінювання рівня загроз реалізації завдань і місії промислового підприємства доцільно використовувати формулу середнього значення, оскільки розмірність наведених показників є однаковою при визначенні порогового рівня загроз еколого-економічній безпеці підприємства.

Ідентифікацію рівня загроз еколого-економічній безпеці промислового підприємства за допомогою використання інформаційного механізму управління еколого-економічною безпекою промислового підприємства доцільно проводити в кольоровому спектрі. Рівень реалізації життєво важливих завдань і місії промислового підприємства визначається відповідно до рівня загроз еколого-економічній безпеці промислового підприємства [3, 4].

Однією з важливих проблем у ризикології є встановлення «прийняттого ризику», який змінюється в часі та просторі. Аналіз загальних засад організаційно-економічного управління екологізацією економіки виявив необхідність визначення методів управління еколого-економічними ризиками залежно від можливих збитків та ймовірності їх настання. Система управління еколого-економічними ризиками інноваційних проектів є багаторівневою і багатофакторною. Рівень еколого-економічного ризику встановлюють залежно від очікуваної величини можливих втрат і зіставляють з граничними рівнями зон ризику [1, 4]:

Вихідні дані для розрахунку параметрів оцінювання рівня загроз реалізації завдань і місії промислового підприємства

№	Показник	Розрахунок	Зона
1	2	3	4
1	Стан виробничих потужностей	Коефіцієнт зносу об'єктів основних засобів	зона 1 – 0-0,15
			зона 2 – 0,15-0,3
			зона 3 – 0,3-0,45
			зона 4 – 0,45-0,6
			зона 5 – 0,6-0,75
			зона 6 – 0,75-1
2	Результативність промисловості	Коефіцієнт затратоємності виробництва	зона 1 – 0-0,75
			зона 2 – 0,75-0,8
			зона 3 – 0,8-0,85
			зона 4 – 0,85-0,9
			зона 5 – 0,9-0,95
			зона 6 – 0,95-1
3	Рівень фінансової незалежності	Коефіцієнт співвідношення короткострокових та довгострокових позикових і власних засобів	зона 1 – 0-0,15
			зона 2 – 0,15-0,3
			зона 3 – 0,3-0,45
			зона 4 – 0,45-0,6
			зона 5 – 0,6-0,75
			зона 6 – 0,75-1
4	Рівень конкурентоспроможності продукції	Інтегральний коефіцієнт	зона 1 – 0-0,5
			зона 2 – 0,5-0,6
			зона 3 – 0,6-0,7
			зона 4 – 0,7-0,8
			зона 5 – 0,8-0,9
			зона 6 – 0,9-1
5	Рівень оновлення об'єктів основних засобів	Відношення вартості основних засобів на початок року до вартості на кінець року	зона 1 – 0-0,5
			зона 2 – 0,5-0,6
			зона 3 – 0,6-0,7
			зона 4 – 0,7-0,8
			зона 5 – 0,8-0,9
			зона 6 – 0,9-1
6	Рівень продуктивності праці	Відношення рівня середньої заробітної плати до рівня продуктивності праці	зона 1 – 0-0,15
			зона 2 – 0,15-0,3
			зона 3 – 0,3-0,45
			зона 4 – 0,45-0,6
			зона 5 – 0,6-0,75
			зона 6 – 0,75-1
7	Показник перевищення нормативної зони забруднення	Коефіцієнт, що характеризує міру перевищення нормативного забруднення атмосфери	зона 1 – 0-0,15
			зона 2 – 0,15-0,3
			зона 3 – 0,3-0,45
			зона 4 – 0,45-0,6
			зона 5 – 0,6-0,75
			зона 6 – 0,75-1

1	2	3	4
8	Показник перевищення нормативного об'єму викидів шкідливих речовин в атмосферу	Коефіцієнт перевищення нормативного об'єму викидів шкідливих речовин в атмосферу	зона 1 – 0,0-0,15
			зона 2 – 0,15-0,3
			зона 3 – 0,3-0,45
			зона 4 – 0,45-0,6
			зона 5 – 0,6-0,75
			зона 6 – 0,75-1
9	Показник перевищення нормативного об'єму відходів	Коефіцієнт, що характеризує міру перевищення реального обсягу вивозу і складування відходів над нормативним	зона 1 – 0,0-0,15
			зона 2 – 0,15-0,3
			зона 3 – 0,3-0,45
			зона 4 – 0,45-0,6
			зона 5 – 0,6-0,75
			зона 6 – 0,75-1

Таблиця 2

Рівень загроз еколого-економічній безпеці промислового підприємства

№	Рівень загроз еколого-економічній безпеці підприємства	Градація параметрів оцінювання рівня загроз реалізації завдань і місії промислового підприємства	Рівень реалізації життєво важливих завдань і місії підприємства
1	Потенційний виклик (незначний ризик)	0,81 – 1	Нормативний
2	Реальний виклик (припустимий ризик)	0,68 – 0,80	Припустимий
3	Потенційна загроза (середній ризик)	0,55 – 0,67	Потенційно загрозливий
4	Реальна загроза (великий ризик)	0,42 – 0,54	Реально загрозливий
5	Реальна небезпека (неприпустимий ризик)	0,3-0,41	Неприпустимий
6	Абсолютна відсутність безпеки	0 – 0,29	Загибель

- ✦ *зона мінімального ризику* – очікувана величина можливих втрат у вартісному вираженні не повинна перевищувати загальної величини надходжень від реалізації проекту до фондів охорони навколишнього природного середовища;
- ✦ *зона підвищеного ризику* – очікувана величина вартісної оцінки можливих втрат не повинна перевищувати загальної величини надходжень від усіх платників зборів у державі по розділу Держбюджету;
- ✦ *зона критичного ризику* – очікувана величина можливих втрат у вартісному вираженні не повинна перевищувати обсягу коштів, які надходять до бюджетів усіх рівнів на природоохоронні заходи;
- ✦ *зона неприпустимого ризику* – очікувана величина вартісної оцінки можливих втрат перевищує загальну величину надходжень до Держбюджету та місцевих бюджетів від усіх платників збору.

Незалежно від ступеня важливості всі інноваційно-промислові проекти мають підлягати Державній екологічній експертизі, у межах якої проводиться оцінка впливу на стан навколишнього природного середовища з метою встановлення відповідності запропонованої діяльності еколого-економічній безпеці суспільства. її

висновки обов'язкові до виконання і є основою для прийняття подальших рішень.

Залежно від зони еколого-економічного ризику обирають певний метод управління. Фактично в зоні мінімального ризику підприємства можуть витримати ризикові збитки без втручання держави, тому держава може застосовувати стосовно до всіх за ступенем важливості проектів стимулюючі методи управління еколого-економічними ризиками. В інших зонах ризику (крім безризикової) вибір методів управління залежатиме від ступеня важливості для держави підприємства та продукції й рішення про його існування.

ВИСНОВКИ

Запропонований підхід до формування інформаційної бази за результатами оцінювання еколого-економічної безпеки промислового підприємства дозволяє не лише оцінювати рівень загроз еколого-економічній безпеці промислового підприємства, але й з'ясувати величину можливих втрат від еколого-економічного ризику з граничними рівнями зон ризику. Крім того, запропонований підхід є універсальним, оскільки кожне підприємство може сформувати власну інформаційну базу і приймати свою градацію рівнів втрат і ймовірностей їх виникнення на основі власних досліджень, експертних оцінок, аналізу зовнішньої та внутрішньої інформації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бобошко В. И.** Механизмы эколого-экономического регулирования деятельности малых предприятий : монография / В. И. Бобошко. – М. : Вид-во МПСИ, 2006. – 432 с.
2. **Літвак С. М.** Екологічний менеджмент та аудит : навч. посібник / С. М. Літвак та ін. – К. : Професіонал, 2005. – 112 с.
3. **Мольов М. Д.** Теорія і практика управління регіональною екологічною безпекою : монографія / М. Д. Мольов. – Юж.-Рост. : Гудей, 2005. – 172 с.
4. **Припотень В. Ю.** Еколого-економічна безпека підприємства : монографія / В. Ю. Припотень. – Луганськ : Вид-во Янтар, 2010. – 244 с.
5. **Тычков Ю. И.** Совершенствование управления промышленным предприятием с использованием информационных систем / Ю. И. Тычков. – Новосибирск : Наука, 1993. – 192 с.
6. **Гладышевский А. И.** Методы и модели отраслевого экономического прогнозирования / А. И. Гладышевский. – М. : Экономика, 1997. – 143 с.
7. Моделивання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / В. М. Геєць, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін.; за ред. В. М. Геєця. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
8. **Хлобыстов Е. В.** Региональное эколого-экономическое моделирование производства / Е. В. Хлобыстов // Бизнес Информ. – 1998. – № 6. – С. 25 – 27.

REFERENCES

- Boboshko, V. I. *Mekhanizmy ekologo-ekonomicheskogo regulirovaniia deiatelnosti malykh predpriiaty* [Mechanisms of environmental and economic regulation of small businesses]. Moscow: MPSI, 2006.
- Gladyshevskiy, A. I. *Metody i modeli otraslevogo ekonomicheskogo prognozirovaniia* [Methods and models of sectoral economic forecasting]. Moscow: Ekonomika, 1997.
- Heiets, V. M., Klebanova, T. S., and Cherniak, O. I. *Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo* [Simulation of economic security: state, region, enterprise]. Kharkiv: INZhEK, 2006.
- Khlobystov, E. V. "Regionalnoe ekologo-ekonomicheskoe modelirovanie proizvodstva" [Regional environmental-economic modeling of production]. *Biznes Inform*, no. 6 (1998): 25-27.
- Litvak, S. M. *Ekolohichniy menedzhment ta audyt* [Environmental Management and Auditing]. Kyiv: Profesional, 2005.
- Molyov, M. D. *Teoriia i praktyka upravlinnia rehionalnoi ekolohichnoi bezpekoiu* [Theory and practice of regional ecological security]. Yuzh.-Rost.: Hueip, 2005.
- Prypoten, V. Yu. *Ekoloho-ekonomichna bezpeka pidpriemstva* [Ecological and economic security]. Luhansk: Yantar, 2010.
- Tychkov, Yu. I. *Sovershenstvovanie upravleniia promyshlennym predpriatiem s ispolzovaniem informatsionnykh sistem* [Improving the management of an industrial enterprise with the use of information systems]. Novosibirsk: Nauka, 1993.

УДК 338.242

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІТ-АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ

ЛАБЖАНІЯ Р. Г.

УДК 338.242

Лабжанія Р. Г. Тенденції та перспективи розвитку ІТ-аутсорсингу в Україні

Стаття присвячена актуальній проблемі визначення характеру економічного зростання експорту ІТ-послуг в Україні. Встановлено, що ІТ-сектор є фактором диверсифікації зовнішньоекономічної системи України з потенціалом екстенсивного зростання. Визначено рівень забезпеченості галузі фахівцями. Виявлено перспективи зростання ІТ-ринку в Україні через призму аутсорсингу. Проаналізовано функціонування ринку ІТ-послуг у світі в умовах глобалізації та міжнародного поділу праці. Проведено SWOT-аналіз, який виявив особливості розвитку ІТ-аутсорсингу та його вплив на становлення ІТ-ринку в посткризовий період.

Ключові слова: ринок інформаційних технологій, ТНК, експорт-імпорт ІТ-послуг, забезпеченість фахівцями, екстенсивне зростання.

Рис.: 3. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 8.

Лабжанія Рамаз Георгійович – аспірант, кафедра міжнародних економічних відносин, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: ramario_88@mail.ru

УДК 338.242

Лабжанія Р. Г. Тенденции и перспективы развития ИТ-аутсорсинга в Украине

Статья посвящена актуальной проблеме определения характера экономического роста экспорта ИТ-услуг в Украине. Установлено, что ИТ-сектор является фактором диверсификации внешнеэкономической системы Украины с потенциалом экстенсивного роста. Определен уровень обеспеченности отрасли специалистами. Обозначены перспективы роста ИТ-рынка в Украине через призму аутсорсинга. Проанализировано функционирование рынка ИТ-услуг в мире в условиях глобализации и международного разделения труда. Проведен SWOT-анализ, который выявил особенности развития ИТ-аутсорсинга и его влияние на становление ИТ-рынка в посткризисный период.

Ключевые слова: рынок информационных технологий, ТНК, экспорт-импорт ИТ-услуг, обеспеченность специалистами, экстенсивный рост.

Рис.: 3. **Табл.:** 2. **Библ.:** 8.

Лабжанія Рамаз Георгієвич – аспірант, кафедра міжнародних економічних відносин, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: ramario_88@mail.ru

UDC 338.242

Labzhaniya R. G. Tendencies and Prospects of Development of IT-Outsourcing in Ukraine

The article is devoted to the topical problem of identification of the character of economic growth of export of IT services in Ukraine. It shows that the IT sector is a factor of diversification of the foreign economic system of Ukraine with the potential of extensive growth. It determines the level of availability of specialists in the industry. It outlines prospects of growth of the IT market in Ukraine through the prism of outsourcing. It analyses functioning of the IT services market in the world under conditions of globalisation and international distribution of labour. It conducts a SWOT analysis, which revealed specific features of development of the IT outsourcing and its influence upon establishment of the IT market during the post-crisis period.

Key words: market of information technologies, export and import of IT services, availability of specialists, extensive growth.

Pic.: 3. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 8.

Labzhaniya Ramaz G. – Postgraduate Student, Department of International Economic Relations, V. N. Karazin Kharkiv National University (pl. Svobody, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: ramario_88@mail.ru